

A KÓDEXTŐL A TÁBLAGÉPIG

EGYHÁZI KONFERENCIA SZEGEDEN

Az egyházi közművelődési intézmények első konferenciájára Szegeden került sor 2002-ben, ami aztán megalapozta az Egyházi Közművelődési Egyesület (EKE) megalakítását. A kerek évforduló adta az ötletet, hogy 2012. május 22-23-án ismét a Tisza parti városban, pontosabban a nemrég átadott Szegedi Katolikus Házban tanácskozzunk az egyházak kulturális tevékenységének aktuális kérdéseiről. Az utóbbi évek gyakorlatának megfelelően ezúttal is a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus (MMIKL), valamint az Egyházi Közművelődési Egyesület együttműködése eredményeképpen valósult meg a rendezvény.

Az említett jubileum alkalmából tartottunk egy rövid áttekintést. Magam, a közművelődés terén aktív egyházi szervezetek felkutatásának olykor kalandos, de többnyire katartikus élményeiről szóltam. *Rostás Mónika* egy, a katolikus egyház által fenntartott, és egy egész városrész – Szeged Alsóváros – komplett kulturális ellátását biztosító művelődési házat vezetett akkor, a kezdeti nehézségeket elevenítette fel.

Kádár Zsolt gyakorló református lelkész – az Eger belvárosában található Kálvin Ház nagy népszerűségnek örvendő kulturális programjainak szervezője – az EKE elnökeként tartott áttekintést az elmúlt évek során megrendezett konferen-

ciákról, kiemelve azok szellemi értékeit.

Balogh Dóra a szegedi Alsóvárosi Kultúrház programszervezője elmondta, hogy a ház a Klebelsberg Kunó nevéhez fűződő kultúrpolitika virágzása idején, 1933-ban épült – a hívek téglajegyeinek anyagi fedezetével – a plébánia kulturális tevékenységének kiterjesztése céljából. Az államosítás során a Magyar Államvasutak kezelésébe került, és igen pezsgő élet folyt benne, még szimfonikus zenekart is működtettek. Az egyházhoz történt visszakerülése óta volt egy nagymérvű felújítás, minek eredményeképpen jelentős mértékben fejlesztették az infrastruktúrát, ezzel nagymértékben növelhették a szolgáltatások számát és minőségét.

Az egyházakon belüli közösségi kezdeményezéseket elemezte *Ditzendy Arisztid*. Előadása alapját a Hajdú-Bihar és a romániai Bihar megyék egyházi és civil szervezetei közti együttműködés tapasztalatai képezték. Az elvégzett munka során alkalmazott szervezete-fejlesztési módszerek egyházaktól független környezetben is alkalmazhatók – hiszen a társadalmi körülmények ugyanazokat a kompetenciákat igénylik –, de ebben a közegben a közös identitásnak köszönhetően hatékonyabban fejthették ki hatásukat. Ezen túlmenően különösen fontos tényezőként kezelték a mikroközösségnek tekinthető család

szerepét. A projekt zárásaként küldetésnyilatkozatot adtak ki, mely kiemeli az egymás iránti bizalom és a személyes kapcsolatok jelentőségét.

Beke Márton előadása is kötődött Hajdú-Bihar megyéhez, mégpedig az ott készült fejlesztőprogram kapcsán, melyet annak megvalósítói szerettek volna országos szintűvé tenni. A minisztériumi elképzelésekhez igazítva készült el a közösségi művelődés megújításáról szóló, *Közös jövőnk* című vitairat, mely rövid, közép és hosszú távú célok felvázolásával alakít ki egy átfogó közművelődési stratégiát. Az előadó hazai és nemzetközi felmérések statisztikai adatait is figyelembe véve világított rá a közösségi művelődés terén kialakítandó stratégia szükségességére.

Surman László bemutatta a pünkösdista egyház roma tevékenységét. Összeállítottak egy küldetésnyilatkozatot a cigány nép megsegítésére, valamint létrehozták és működtetik a Cigány Módszertani és Kutató Központot. A képzés mellett fontosnak tartják a munkahelyteremtést. Elvük, hogy a másik ember hasznát keresve segítenek. Tapasztalatuk szerint a cigányfoglalkoztatás során a tisztességes munka eredményre vezet még az oly kényes területeken is, mint a házi beteggondozás.

Imrényi Tibor a Szegedi Szent György Nagyvértanú Egyházközség parochusa könyvkiadói

tevékenységen keresztül mutatta be, mi mindent lehet tenni a közösségért. Az ortodox egyház Odigitria Kiadója feladatának tekintti az ortodoxia teológiájának, spiritualitásának, művészetének, valamint az ezeket tápláló öke-resztény és bizánci hagyomány-nak a népszerűsítését. Egy olyan folyamat eredményeit kívánják megismertetni az olvasóközön-séggel, amely már a X. századtól kezdődően jelen volt Magyaror-szágon. A görög odigitria szó út-mutatást jelent, amelynek szelle-mében a kiadó törekvése, hogy a környező országok jelenkori ortodox kultúrájába is betekintést nyújtson – céljuk a magyarság és a szomszédos népek közötti megértés és békeség kialakítása és fenntartása.

Szegeden igen élénk egyházi kulturális élet folyik, és tökéle-tes az ökumenikus együttműkö-dés, rendszeresen találkoznak a különböző vallások képviselői, és egyeztetik programjaikat, en-nek összefoglaló ismertetésére *Kereskényi Sándor* református lelkész vállalkozott. Elmondta, hogy a közös szervezés egy, a kultúra széles spektrumát átfogó ismeretterjesztő sorozat – *Ká-oszból a rendbe* címmel – meg-tartásával indult, majd ismer-tette a közelmúlt igen változatos eseménysorát.

Érdekes színfoltot jelentett a konferencián *Kalapis Stojan* be-számolója, aki a szerbiai Nagy-beckerekéről (Muzlja) érkezett. A magyarul folyékonyan beszélő bolgár származású szerzetes az ottani Emmausz Kollégium igazgatója. Történelmi ténye-ket és statisztikai adatokat fel-használva mutatta be Szerbia területének multietnikus, mul-tikulturális, multikonfeszionális struktúráját, amelyen belül a Vajdaságban több mint 25 kü-lönböző etnikai csoport teszi ki a régió lakosságának egyharmadát, és ennek a Magyarországgal határos tartománynak hat hivatalos nyelve van (szerb, magyar, szlovák, horvát, román, rutén). Ő maga olyan településről szár-mazik – Erzsébetlak (németül Elisenheim, bolgárul Liznajt,

szlovákul Lizika, szerbül Belo Blato) –, ahol négy nemzetiség él együtt, és az emberek saját nyelvükön beszélve megértik egy-mást. Ilyen környezetben működik az általa vezetett – magyar gyerekek oktatásával foglalkozó – kollégium, melynek rajta kívül munkatársa még két szlovén és egy magyar Szalézi szerzetes.

Orbán Hédi, a szegedi Száz-sorszép Gyermekház igazgatója régóta aktív szereplője a szege-di közösségi életnek, és széles látóköre adhatott okot a város vezetésének arra, hogy – miután Eger és Székesfehérvár vissza-lépett az agora illetve az agora-pólus kialakításától – őt bízták meg a szegedi agora megvalósít-ásának szakmai vezetésével.

Manapság sokat beszélünk a kommunikáció jelentőségé-ről, de a történelem során több alkalommal is robbanásszerű változások következtek be, me-lyekben kiemelkedő szerepet játszott az egyház. *Kádár Zsolt* példaként említette a keresz-ténység tanainak rendkívül gyors elterjedését a Római Biro-dalom egész területén. Az infor-mációátadás hatékonyságának növelése szükségszerűvé tette a technikai eszközök fejlődé-sét, illetve azok minél szélesebb körben történő alkalmazását. Amikor az egyház felismerte az új kommunikációs technika hasznosíthatóságát, akkor azt késedelem nélkül integrálta saját eszköztárába. A nyomtatás hős-korában is inspiráló volt az egy-ház szerepe, hiszen Gutenberg – nem sokkal kezdeti próbálkozásai után – búcsúcédulák nyom-tatására kapott megrendelést, majd hozzáláthatott főművének, a 42 soros Bibliának az elkészí-téséhez. Később Luther vallási küzdelmét is a könyvnyomtatás gyors és mindenüvé eljutó kom-munikációs csatornája segítette. És a gyakran konzervativizmus-sal vádolt egyház napjainkban se marad le a technikai vívmányok követésében, jelen van az elekt-ronikus médiában és az internet-en egyaránt.

Liszkai Tamás, a Katolikus Ifjúsági Alapítvány Parastúdió-

jának művészeti vezetője egy különös színházi kezdeménye-zésről beszélt, ami akár nap-jaink misztériumjátékának is tekinthető. A lengyel rendező és színház-teoretikus – Jerzy Grotowski – elméleti és gyakor-lati tézisei alapján hoznak létre paraliturgikus akciókat, melyek-be tehetséges fiatalokat is be-vonnak. A produkcióba távol-keleti elemeket – mint a kabuki és a mu – is beépítenek. Tevé-kenységük során workshopokat tartanak és paraliturgikus drá-majátékokat hoznak létre. Van-nak előadásaik, de ezek nem képeznek repertoárt. Egész év-ben dolgoznak, de az eredményt csak egyszer mutatják be. Játé-kukban elsődleges szerepet ját-szik a cselekvés, amit a közönsé-get alkotó gyerekek is át tudnak venni – ezt a folyamatot miszti-kus közreműködésnek nevezik.

A börtönmisszió kapcsán szerzett tapasztalatait osztotta meg a hallgatósággal *Juhász Ta-más*, a Csongrádi Református Egyházmegye főjegyzője.

Hajdú Géza egy kistelepülés, Dorozsma közössége összetar-tásának fontosságáról beszélt. A közművelődést a lelki élet karbantartójának tekinti. Ehhez egyaránt szükségesek a tárgyi feltételek és a szellemi aktivitás is. Náluk épült egy közösségi ház, amely öt szervezetnek – köztük a részönkormányzatnak is – ad helyet. Jelentős szerepe van a falu kemencéjének, vala-mint a gyakorlati célokra kevés-bé használható, de eszmei érté-ket képviselő kőbáránynak, mely a templom oldalában kiépített ivó kutat díszíti. Az ennek az al-kotásnak hovatartozása kapcsán kialakult vita sokáig vert éket Szeged és Dorozsma közé, de most már a megbékélést jelké-pezi. A maradandó értékek hoz-zájárulnak a település lakossága identitásának kialakításához és megtartásához. Ennek jegyében készült el már kilenc olyan fü-zet, melyek valamelyikére hívja fel a figyelmet.

Kiss Didák, a szegedi ferences rend házfőnöke a renház fel-

KIRÁNDULÁS

A Szegeden megrendezett kétnapos konferencia szálláshelye a hátróloldalon, Szerbiában, Horgoson, a Domus Pacis vendégházban volt, ahonnan rövid szabadidőnkét kihasználva ellátogattunk Szabadkára. Az éjjeliőr jószívűségének köszönhetően belülről is megnézhetjük a híres városházát, amelynek díszítőelemei parlamentünket idézik, egyaránt a magyar szecesszió legjobbainak kézjegyét viselve. A tanácsteremben a magyar történelem legnagyobbjait ábrázoló színes üveglakokban gyönyörködhattunk.

Buszunkkal a szállásra tartva megálltunk – és tettünk egy sétát – a Palicsi-tó mellett, amit Szerbia legszebb üdülőhelyeként emlegetnek.

Újítása kapcsán felmerülő gondolatait fejtette ki. Egy felmérés szerint a szegediek 90%-a azt sem tudja, kik azok a ferencesek. Pedig az 1503-ban felszentelt templomuk körül kialakított épületegyüttes – Pannonhalma után – a második legnagyobb egyházi komplexum Magyarországon. Az itt élő nyolc szerzetes folytatja a ferences hagyományokat, oktatással, lélekgondozással, a szegények, hajléktalankok, autisták és más rászorulóknak segítségével, a tárgyi és szellemi értékek megőrzésével foglalkoznak. Emellett fenntartanak egy fűszerkertet, ahol gyógynövényeket is termesztenek. A rendház nagy felelősséggel és sok munkával járó felújítása egy európai uniós pályázat adta lehetőség, de egyben kényszer is, mert fennmaradásukért meg kell küzdeniük. A mostaninál is jobban szeretnének nyitni a világra, ennek érdekében látogatóközpontot is kialakítanak.

A paraszti családból származó *Tari Sándor* a katolikus egyházon belül alakult Fokoláre Mozgalomban fejteti ki közösségépítő tevékenységét. A város felajánlott nekik egy használaton kívüli épületet, melynek elfogadásán négy éven keresztül gondolkodtak. A döntésben szerepe volt annak a belső hangnak, mely azt sugallta, nem elégséges egy közösségen belül aktivizálódni, ki kell tárnunk a kapukat, és befogadni másokat is. A ház rendbehozatalával ez az elsődleges céljuk, és ez vezethet arra az eredményre, hogy több folokáre közösség is alakuljon.

A Szeged belvárosában – a Dugonics téren – található, egyházi működtetésű vendéglátó egység és kulturális intézmény sajátos elegyét magában hordozó Millenniumi Kávéház bemutatására *Szelei Anikó* vállalkozott. A 2000-ben megnyitott szórakozóhely évente mintegy négyszáz magas színvonalú kulturális rendezvénynek ad otthont – minden programjuk ingyenesen látogatható, ami fontos szempont a potenciális közönséget képező egyetemi diákság miatt. Nemcsak helyszín biztosításával, hanem az infrastruktúrájukhoz való hozzáférési lehetőséggel is segítik az arra igényt tartó civil szervezeteket. Nemzetközi kapcsolatokat is ápolnak, mégpedig romániai és szerbiai közösségekkel.

A 2009-ben Szolnokon tartott hasonló szervezésű konferencián kaptunk tájékoztatást egy nagyszabású kezdeményezésről, melynek keretében felújításra kerül egy, az 1990-es évek közepén az egyháznak visszaadott épület Szeged belvárosában. Akkor még csak a nagy ívű tervekről, elképzelésekről és a munkálatok megkezdéséről tudott beszámolni *Szarvas Eszter*, aki az időközben elkészült és több intézménynek is – mint például az előbb említett Millenniumi Kávéház – helyet adó Szegedi Katolikus Ház programszervezője. Az 1708-ban épült ház sokféle tevékenység helyszínéül szolgált az idők során, legutóbb az egyetem használta raktárként. A kor elvárásai szerint felújított többfunkciós épület tetszetős és praktikus kialakított belső tereivel 2011. márciusi megnyitása óta biztosít lehetőséget változatos programok szervezésére, amit a működtetők ki is használnak.

A fenti összefoglalóból kitűnik, hogy az egyházak a XXI. században is jelentős helyet töltenek be a kulturális életben. Igyekeztünk bemutatni az ezen a téren működő szervezetek igen széleskörű tevékenységét, hiszen tapasztalataink, a jó példák hasznosíthatók.

KERESZTI FERENC 1949-ben Kistarcsán született, villamos üzemmérnök. Településén 1970-ben önképzőkört hozott létre, majd a kétéves katonai szolgálat letöltését követően filmklubot szervezett. A több mint tíz éven át tartó folyamat – értékes filmek vetítése és a kapcsolódó programok – jó néhány fiatalot orientált a közösségi művelődés irányába. 1993-ban szervezte meg a Kistarcsai Kulturális Egyesületet, melynek megalakulása óta elnöke. Civil tevékenysége kapcsán kérte fel a helyi önkormányzat a település közművelődési feladatainak ellátására. Közművelődési szakember képesítést szerzett, majd a Magyar Művelődési Intézet dolgozója lett, ahol a közösségi művelődés intézményrendszerével, a regionális és kistérségi együttműködés lehetőségeivel foglalkozott. 2011-ben a Regionális Programok Főosztályáról vonult nyugállományba. 2009-ben a Magyar Kultúra Lovagja kitüntetést kapta, a közművelődés fejlesztéséért címmel. Közreműködött több – köztük országos hatókörű – civil szervezet létrehozásában, melyeknek azóta is tagja, illetve tisztségviselője.